

Primul țipăt al celui care avea să devină Ferdinand Întregitorul s-a auzit într-una dintre ultimele zile ale verii lui 1865, într-un castel din apropierea izvoarelor Dunării. Nimeni nu bănuia pe atunci destinul hărăzit celui de al doilea fiu al unui principe german și al unei infante portugheze în țara unde marele fluviu european ajunge la vărsare. Copilăria austeră a micului Nando, educația riguroasă și disciplina cazonă l-au pregătit să răspundă din toată inima, la timpul cuvenit, chemării unui tărâm îndepărtat...

VENIREA PE LUME

În localitatea germană Sigmaringen, în apropierea locului de unde izvorăște Dunărea, într-un castel de pe o colină înaltă, înconjurată de o pădure deasă, în ziua de 24 august 1865, a venit pe lume Ferdinand Victor Albert Meinrad von Hohenzollern-Sigmaringen, al doilea fiu al Principelui Leopold și al *Infantei* Antónia a Portugaliei¹. Evident, nimeni nu bănuia pe atunci că el avea să fie Regele Ferdinand I al României².

În istorie, principii de Hohenzollern-Sigmaringen au condus un mic principat din sud-vestul Germaniei. În anul 1850, acest principat a fost anexat de Prusia – care era cel mai puternic dintre statele germane din acel moment. Aceasta nu a însemnat scăderea importanței Casei de Hohenzollern-Sigmaringen. Ultimul prinț, Karl Anton, fusese prim-ministru al Prusiei (1858–1861); al doilea fiu al acestuia, pe nume Karl Eitel Friedrich, va deveni domnitor al Principatelor Române și apoi rege al României: este vorba despre Carol I, întemeietorul Casei Regale a României³, care a domnit între 1866 și 1914.

1 Ferdinand a avut doi frați: Prințul Wilhelm și Prințul Karl Anton. (*N. a.*)

2 Leopold era fratele mai mare al viitorului rege al României, Carol I. Soția lui Leopold, adică mama viitorului Rege Ferdinand, era Antónia, din Casa de Bragança, fiica Reginei Maria a II-a a Portugaliei și a Regelui Consort Ferdinand al II-lea. Pe linie paternă ea avea și titlul de Prințesă de Saxa-Coburg și Gotha și Ducesă de Saxonia. (*N. a.*)

3 *Vezi*, în aceeași colecție, volumul semnat de Adrian Cioroianu și Andrei Radu, *Carol I. Primul și cel mai mare rege al românilor*, Curtea Veche Publishing, București, 2016. (*N. red.*)

O COPILĂRIE ÎN ATENȚIA PĂRINȚILOR

Copilăria și adolescența lui Ferdinand nu au fost aidoma celor ale prinților din povești, ci pline de rigoare, lipsite în mare parte de veselia și de năzbâtiile firești pentru acele vârste. Perioada primilor ani de viață a fost aproape ca a oricărui alt copil din provincia prusacă, diferența constând în atenția sporită pe care părinții au acordat-o educației copiilor.

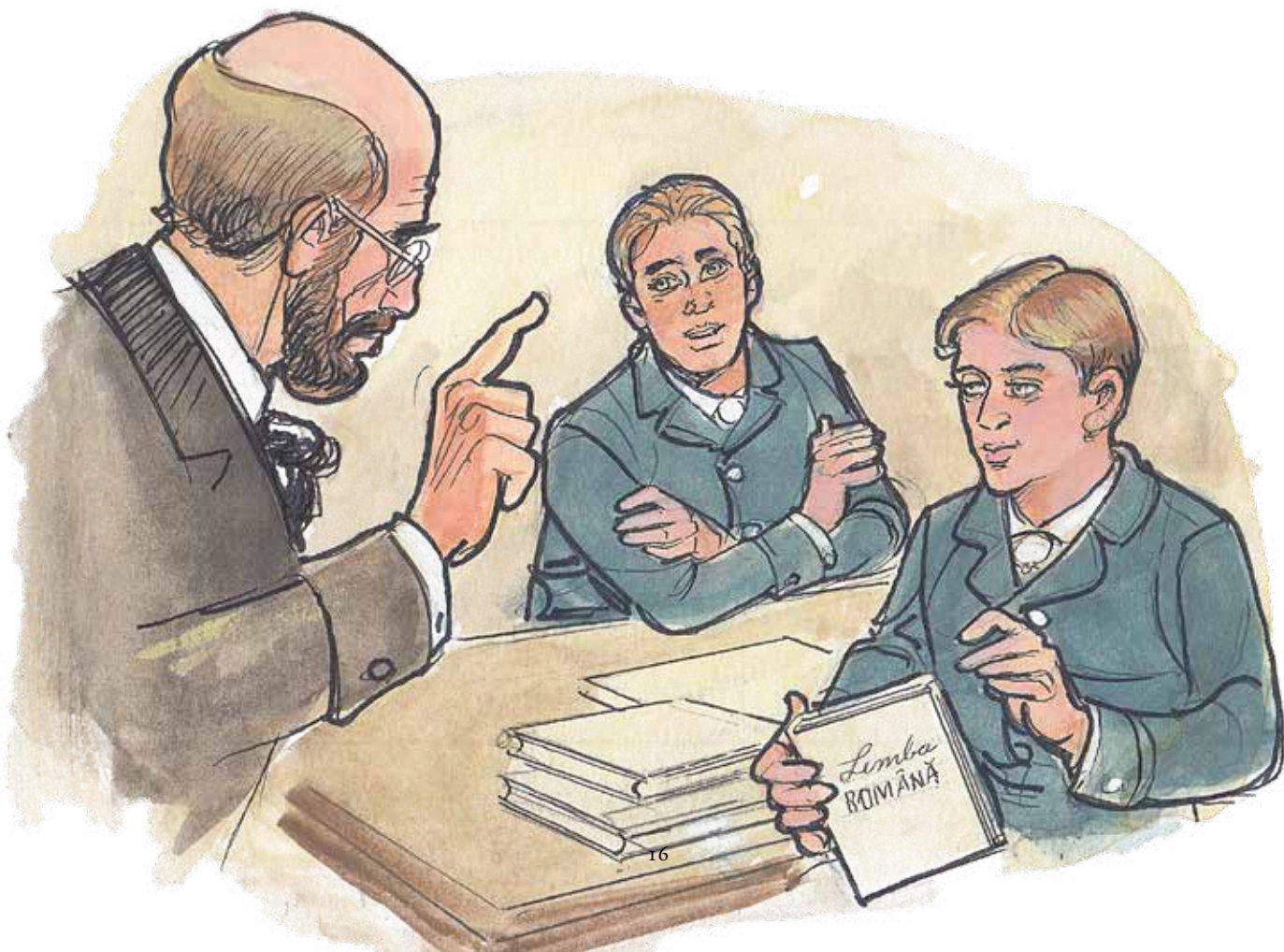
Excursiile întreprinse cu mama sa pe Valea Dunării sau la Inzigkofen – scurte evadări din universul strict de la Sigmaringen – l-au făcut pe Ferdinand să iubească natura. Tot părinții le-au insuflat tinerilor prinți credința și iubirea de Dumnezeu. De la tatăl său a învățat istoria, geografia și științele naturii, iar de la mama sa a moștenit pasiunea pentru artă, mai puțin talentul de a picta.

Acest lucru îl va transforma mai târziu pe Ferdinand într-un adevărat colecționar de artă. Domnul Grobbels, preceptorul ales pentru *Nando*⁴, a fost cel care l-a învățat disciplinele școlare de bază și limba latină.

În anul 1880, Principele Leopold i-a înscris pe cei trei fii ai lui la Colegiul Hohenzollern din Düsseldorf. Aici, la insistențele tatălui lor, forma de adresare din partea profesorilor și a colegilor avea să fie „prințe“, nu „alteță“. Pentru Wilhelm, Ferdinand și Karl, acest lucru a fost bine-venit – pentru că ei își doreau respect, nu privilegii. Aveau ocazia să cunoască și să se împrietenească cu tineri de vârsta lor, care nu proveneau din nobilime sau aristocrație. Iar această formă de adresare, „prințe“, mai puțin pretențioasă, îi ajuta să treacă cu ușurință peste barierele impuse de protocolul vremii.

⁴ Apelativul de alint pentru Ferdinand folosit în familie, care va fi preluat și de Regina Maria după căsătorie. (*N. a.*)

„NU-I DESTUL CĂ V-AȚI NĂSCUT PRINCIPII...“

Anii petrecuți la colegiu nu s-au abătut cu nimic de la principiile cât se poate de riguroase – uneori chiar dure – ale educației părintești. „Nu înconjurat de dascăli aduși acasă, ca doctorii la patul unui slăbănog, ci trimis la gimnasiul public, ca și Împăratul de acum al Germaniei, ca și Regele nostru, nu în trăsură, ci fie cât de rea vremea, pe jos, fără mănuși iarna și fără umbrelă de soare vara; supus acasă la disciplină militară; sculat la șase dimineața, băgat într-o baie rece, la aceeași temperatură în tot timpul; hrănit negreșit mai bine decât un spartan, dar îndestul de frugal; dus la biserică în toate duminicile; ținut departe de toate petrecerile cari i-ar fi umplut mintea de vedenii deșarte și inima de doruri sterpe; obișnuit a dispune de sume foarte neînsemnate de bani, dați lunar, cheltuiți cu rost, pe lucruri trebuincioase, și justificați până la cel din urmă pfennig; privegheat, apoi, de ochii neîndurați a doi pedagogi, unul civil și celălalt militar, departe, departe de sânul familiei, pe care nu-i era dat s-o vadă decât la Sigmaringen, de trei ori pe an: la Crăciun, la Paști și în vacanțele de vară; deprins, în sfârșit, a auzi repetându-i-se des cuvintele de aur ale Alteței Sale Regale, Principele Carol-Anton: «Nu-i destul că v-ați născut principii, ci trebuie să munciți ca să dovediți că meritați titlul vostru.»“ Autorul acestor rânduri este Vasile Păun, profesorul român angajat să desăvârșească educația tinerilor prinți cu limba și literatura română, istoria și geografia unei țări despre care nu știau prea multe.

De ce trebuiau primii doi frați să învețe bine românește, să se familiarizeze cu civilizația și cultura României? Pentru că soarta lui Ferdinand și Wilhelm devenise inseparabil legată de ce se întâmpla într-o țară din sud-estul Europei, unde unchiul lor, Carol, ajunsese domnitor (și ulterior, după anul 1881, rege).

ROMÂNIA – UN TRON FĂRĂ MOȘTENITOR?

Trebuie spus că, după obținerea independenței, în anul 1878, importanța în Europa a domnitorului Carol I a crescut foarte mult, la fel ca aceea a României. Era necesară o schimbare majoră pe plan extern. La 9/21 septembrie 1878, Consiliul de Miniștri⁵ de la București a hotărât ca, din acel moment, Carol I să poarte titlul de *Alteță Regală*. Era primul pas care trebuia parcurs pentru ca România să devină regat – ceea ce s-a întâmplat în anul 1881, când, pe 10 mai, Carol I a fost încoronat ca prim rege al României, purtând cu mândrie pe cap o coroană făcută din țeava unui tun inamic capturat în Războiul de Independență. Dar ce însemna acest lucru în afara țării, de ce era necesar mai ales în planul politicii externe? După câștigarea independenței, România se găsea în situația în care trebuia să semneze alianțe și acorduri comerciale cu marile puteri. Dovada clară a acestei decizii a fost cel mai important act în politica externă de atunci, adică semnarea unui tratat mai amplu cu Germania și Austria, la sfârșitul anului 1883. România era, de acum, pe harta Europei, un regat și un stat de sine stătător, independent.

Între conferirea titlului de Alteță Regală lui Carol I (1878) și declararea României ca regat (1881), clasa politică s-a ocupat și de un aspect care a devenit tot mai presant: succesiunea la tron. „În lipsă de coborâtori în linie bărbătească a Măriei Sale, Carol I de Hohenzollern-Sigmaringen, succesiunea tronului se va cuveni celui mai în vârstă dintre frații săi sau coborâtorilor acestora“, se stipula în Constituția României din anul 1866. Or, destinul a făcut ca Regele Carol I să nu

5 Aceasta era pe atunci denumirea guvernului țării. (N. a.)

aibă moștenitori direcți. Singurul copil al lui Carol I și al Elisabetei⁶ a fost Principesa Maria, care a murit la nici patru ani și care, oricum, conform legii, ca fată nu ar fi putut moșteni tronul. Pentru a putea numi un moștenitor dintre principii Hohenzollern, Carol I urma să aibă nevoie de acceptul lui Wilhem I, împăratul Germaniei.

În noiembrie 1880, șeful Casei de Hohenzollern-Sigmaringen, Principele Karl Anton, împreună cu fiii săi – Carol, rege al României, Prințul Leopold și Prințul Friedrich –, au încheiat un *Pact de familie*, prin care recunoșteau dispozițiile constituționale privind succesiunea la Tronul României. Prin acest act, Prințul Leopold renunța la drepturile sale în favoarea fiilor săi. Astfel, conform documentului, cei doi fii mai mari ai Prințului Leopold – Wilhelm și Ferdinand – au devenit din acel moment „moștenitori prezumtivi“ ai regelui României, Carol I. Câțiva ani mai târziu, în 1886, Wilhelm avea să renunțe și el la orice pretenție la Tronul României.

EDUCAȚIA UNUI VIITOR REGE

În anul 1880, Ferdinand avea doar 15 ani. Din acel moment, tot ce avea să facă și întreaga sa educație au fost puse sub semnul pregătirii pentru ziua când ar fi putut deveni regele românilor. Era pe deplin conștient de acest lucru și permanent preocupat să cunoască țara și pe oamenii ei. Cu siguranță s-a întrebat de multe ori ce fel de rege va fi, dacă va fi iubit de popor sau dacă se va ridica la înălțimea lui Carol I. Întrebări mari, dar niciuna pe măsura destinului care îl aștepta.

6 Vezi, în aceeași colecție, volumul semnat de Adrian Cioroianu și Oana Mihăilă, *Elisabeta, Carmen Sylva. Prima regină a României, suverana artistă*, Curtea Veche Publishing, București, 2019. (N. red.)

După ce Ferdinand și fratele său, Wilhelm, au devenit moștenitori prezumptivi ai tronului, Carol I l-a ales pe savantul Dimitrie Gusti⁷ ca profesor de limba română pentru cei doi principii. Învățarea limbii române de către viitorul rege, oricare urma să fie el, era o obligație morală față de poporul român. Om politic de renume, profesor de geografie, retorică și filozofie, Dimitrie Gusti a fost una dintre puținele personalități ale vremii despre care Carol a scris atât de frumos: „Stăpânește extraordinar limba în care face și poezii.“ Din păcate, în scurt timp, starea de sănătate a lui Gusti s-a deteriorat, iar regele a fost nevoit să caute un înlocuitor. Acesta a fost profesorul Vasile D. Păun. Vorbitor de franceză și germană, el a fost angajat ca să îi învețe pe cei doi frați limba și literatura română, geografia și istoria românilor.

Ferdinand avea un talent înnăscut pentru limbile străine, lucru care s-a văzut în progresul făcut la orele profesorului din România, mai mare decât al lui Wilhelm. La venirea lor în România, în aprilie 1885, pentru aniversarea zilei de naștere a lui Carol I, cei doi prinți vorbeau foarte bine limba română. Era, de fapt, a doua vizită pe care Ferdinand o făcea în România. Prima fusese în 1881.

7 Dimitrie Gusti (1818–1887), poet, traducător de fabule, autor de manuale, unul dintre primii actori moldoveni, om politic și primar al orașului Iași în repetate rânduri. A nu se confunda cu Dimitrie Gusti (1880–1955), fondatorul Școlii Sociologice de la București și inițiatorul anchetelor sociologice din satele românești interbelice, considerat creatorul sociologiei românești. (*N. red.*)

PRIMUL CONTACT CU ȚARA DE ADOPTIE

La festivitatea încoronării lui Carol I, în ziua de 10 mai 1881, au fost invitați și Principele Leopold, împreună cu Ferdinand și fratele său mai mic, Karl. Nando, tânărul principe moștenitor prezumtiv, a fost foarte impresionat de prima sa vizită în țara pe care, probabil, avea să o conducă. Mai târziu în acel an, îi scria lui Carol I: „Și astăzi parcă îmi trec pe dinaintea ochilor delegațiile de țărani în costumele lor pitorești și care v-au salutat cu urale entuziaste. Văd și acum mulțimea multicoloră de pe străzile Bucureștiului, pe care le-am străbătut seara, când în jurul nostru mergeau mii de oameni în cele mai diferite costume.“

Nu mai târziu de sfârșitul aceluiași an 1881, într-o altă scrisoare adresată lui Carol I, Ferdinand reamintea cât de mult i-a plăcut vizita făcută, exprimându-și o dorință: „Să venim din

nou în România și atunci vom cunoaște ceva mai bine țara pe care am îndrăgit-o.“

Dar Ferdinand mai avea încă de parcurs o bună parte din drumul spre desăvârșirea educației sale. Conform tradiției, el trebuia să urmeze mai întâi cursurile unei școli militare, apoi să se înscrie la facultate.

ARMATA, APOI FACULTATEA, CA ȘCOLI ALE VIEȚII

În martie 1885, Ferdinand a terminat liceul și a fost numit sublocotenent în corpul de gardă pedestru, ca toți principii din familia sa. Pregătirea militară o va face la Școala de Război din Kassel, ceea ce era o tradiție pentru bărbații din familia Hohenzollern-Sigmaringen; fratele mai mare al lui Ferdinand, Wilhelm, se afla deja acolo de trei ani.

Uneori, Ferdinand a fost instruit separat de restul colegilor din grupul său și a avut parte de profesori buni, ofițeri ai armatei prusace, care l-au învățat arta

